

TRENUTAK
NA UŠĆU MJESEČINE

S. R.

Dugo je plovio do nas ovaj trenutak koji je čekao svoje vrijeme.
I krijući svoj cilj rastao u tisni kao suncokret okrenut pjesmi sunca.

Probudio si me i nisi znao da smo zatalutali pod istom zvijezdom i ostavili u istoj mahovini svoj glas, da bi čuli u daljinu dvije sastavljenе obale šutnje.

Da smo se kraj druge vode sreli možda nas ne bi odveo njen šum da potražimo osvijetljenu pećinu i okrenemo lice mjesecu.

Dugo je plovio do nas ovaj trenutak. Ova travka, dijelič vječnosti na malom ostrvu. Tko zna zašto črva vrtjeme za svaku čekanje jednu dolinu, za svaki susret proplanke sna koji se ne ponavlja?

Koliko puta sam mimo starog zida prolazila, I ne dizah glavu. Kraj kuće tumarai i ne vidjeh prozore u bršljan pohranjene.

A onda jednom kraj njih stado. I poželjeh da otvorim vrata. Da se poprem stubama. I tu ostanem na pragu, kao na ročištu ljubavi.

Trenutak je doplovio do nas. Suncokret je čuo pjesmu i okrenuo se svome podnevu. Oblaci rasuti donijeli su glas naš sačuvan u mahovini.

/NASTAVAK SA 9. STR./

— Ponešto je moglo da se dogodi, ali nije, šta tu ja mogu.

— Pa da, rekla je opet Mira, spustila oči i počela da traži nešto po svojoj pletenoj torbici.

Nastavljala je da nešto po svojoj pletenoj torbici. Radoznao sam gledao što će to pronaći u svojoj pletenoj torbici. Ali ona sviđim prstima neprestano pretrala po svojoj crvenoj torbici i nešto tražila. Pitao sam se što želi da nadje. Ali je ona samo tražila. Dugo, vrlo dugo je tražila nešto po svojoj pletenoj torbici. Tražila je sve dok se oko nas nije nešto zanjihalo, tražila je do mrklog mraka. U tom njenom traženju ja sam polako ostao sam u svojoj sobi. To je bio početak užasa, požetak sumnje u malopredajašnji razgovor sa Mironom, sumnja u naše glasove,

Žika LAZIĆ

Vesna Parun

Pod istom zvijezdom zatalutali smo kraj stijene, kraj vode.
I to je sadašnjost.

Nemojmo uznemiriti njenu krošnju koja se upire o trenutak, jedan jedini neponovljiv u tijelu vremena,

O trenutak od sna rođen na bijelom ušču mjesecine.

GORČINA

Nije on nikad ćestom ovom prošao sestre moje, niti je prepitava tamnu rijeku brzih valova.

Ni juče ni danas, sestre moje njegova sjenka nije dotakla prag ovaj, kamen jedini u koji je urezana postojanost.

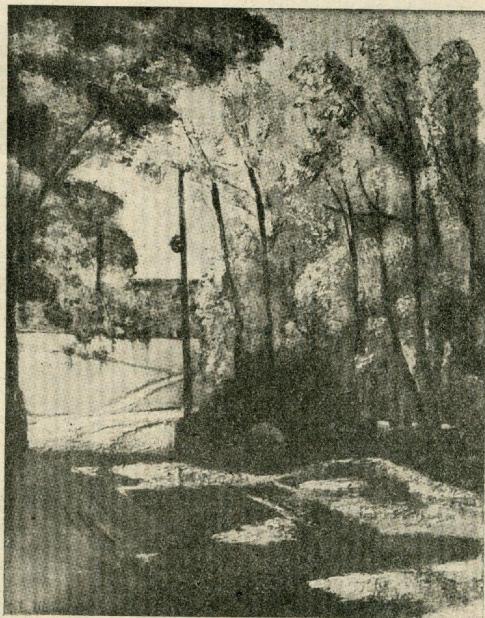
Ni kada je lišće padalo na moje grudi, o sestre moje. Ni dok je mjesec planinom jahao put tvrdjava što su se polako u noć sagnule.

Sutra ću vam ispričati možda jednu priču, kad mrak i vjetar skriju glas moj pod najtišu krošnju u daljinu.

Sutra ću biti opet mrtva ptica u jednom tijelu koje plače. Pustite me da pjevam noćas njegovu patnju zaboravljenu.

SAVA ŠUMANOVIC

PEJZAŽ

/NASTAVAK SA PETE STRANE./
pravom marksizmu — koji je metod kritike ideologija i tražeći protivrečnosti u svakoj stvarnosti. Jednom rečju, Sart je žrtva marljivosti novoobraćenih. Socijalizam je veliki istorijski pokret; on prevaziđa svaku pojedinačnu ideologiju. Kao što je i hrišćanstvo imalo različite intelektualne dokaze. Po mome mišljenju izjednačavanje socijalizma sa marksizmom nema osnove. Može se ne primiti marksizam, a privatni socijalizam. Marksizam ostaje teorija XX-og veka: On ne može izvršiti spasavanje koje Sart želi. Ali ono što jedna hladna doktrina ne može sebi dopustiti, moći će biti delo radničke klase i socijalizam: istorijski pokret može uspešno izvršiti sintezu, a da ne zapadne u eklektizam, pošto nije vezan ni za koju dogmatsku istinu.

Rusi, ustalom, dokazuju pravo na ovo sveto iskustvo kada su se potrudili da ponovo nadaju dodirne tačke sa radničkim pokretem Zapada. Engleski labur koji nije marksistički sada njih Intresuje mnogo više nego filozofija Sen-Zermen-de-Pre-a. Tvrđenje o mnogostrukim putevima socijalizma odnosi se svakako i na ideologiju još je odredjeniju, ako je posmatramo kao romanopisci. Kakva je dakle ta uloga u stvarnom držanju jednog prosečnog čoveka? Čovek je mnogo raznovrsniji i komplikovaniji nego ma koja ideologija.

Ne znaju šta da zaključim u vezi sa Sartrom. Njegova šema isključuje svaki razgovor. Ipak on je došao ovamo, nama. Ja želim da i sa njim nadjemo teren za razgovor; ali neophodna premla može biti samo verovanje u jedan zajednički ljudski interes uprkos političkim i ideološkim razlikama.

Drugi uslov: ako novi sastanak treba da se održi iduće godine, ja bih želeo da svl povani dodju neposredno u svoje ime. Niko od nas nema potrebe za tutorstvom svoje vlaste da bi razgovarao sa svojim kolegama drugih zemalja. Nezavisnost je naša najdragocenije blago. Tamo gde nam je ono oduzeto, moramo ga povratiti. Mnogo sam cenio ono što je juče rekao profesor Bernal⁽¹⁾ o ovom predmetu: i mi na Zapadu imamo mnogo prilagodivočkog smisla. Nezavisnost uvek staje napora jer ona zahteva rizik. Ali ja bih prikrio jedan drugi oblik stvarnosti ako ne bih ukazao na ovu zanljiviju pojavu: Imaju ljudi koji, pošto kritikuju situaciju u svojoj rodnoj zemlji, izgube svaki smisao za kritiku. To je mislim, slučaj sa onim naučnicima koji su, u izvesnom momentu međunarodne zategnutosti, na zahtev određenih vlasti, tvrdili da je u Koreji bilo slučajeva bakteriološkog rata.

Njihov dokaz ostajao je sve do tole dok je bio potreban za propagandu. Kada je taj rok istekao, više nisu ni reči izustili o bakteriološkom ratu; tako da na kraju ne znamo da li je bio ili nije. Zašto ti naučnici čete? Njihovo držanje je opasno. Književnik, umetnik, naučnik ne bi trebalo da pridaje važnosti prestižu koje uživa u službi državnih interesa. Nikakav državni interes ne može biti izjednačen sa interesom čoveka. Na nama je da se bavimo čovekom i njegovim problemima. All čovekovim problemima se menjaju kao i istorijske prilike. Zbog toga je teško definisati slobodnog umetnika ili književnika. Dante, Mikel Andjelo, Gете bili su slobodni pisci svoga doba. Ne možemo im prigovoriti da nisu kritikovali ekonomsku strukturu svoga društva. Naša odgovornost je mnoga veća. Nesreća ili sreća nas književnika današnjice je u tome što živimo u vreme kada je gotovo svu problematično: odnosi između polova, između radnika i kapitalista, između naroda i kontinenta, države i crkve. Orogomna širina naše problematike opravdava naš zahtev za potpunom slobodom.

Prevela sa francuskog
MIRJANA TRAILOVIĆ

(1) Prof. Ž. D. Bernal, engleski komunist, bio je jedan od najrevolucionarnijih naučnika koji su podržavali tezu o bakteriološkoj agresiji u Koreji.